

Миша Стојадиновић
Институт за политичке студије, Београд

ДРУШТВЕНИ И ПОЛИТИЧКИ ЖИВОТ У СРБИЈИ¹⁾

Зборник радова *Србија – политички и институционални изазови* је настао на иницијативу *Института за политичке студије* покренуте средином 2008. године и представља синтезу једногодишњег рада истраживача на пројекту Института. Зборник се састоји од 18 радова разврстаних у три тематске целине.

Први део Зборника садржи 9 прилога у којима се аутори баве политичким и територијалним питањима у Србији. Оно што се код њих може приметити је један изузетно песимистички став по питању друштвено-политичке ситуације у нашој земљи.

Богдана Кољевић сматра да је државно питање Србије *далеко од завршеног* и да је опстанак Србије у многим кључним аспектима доведен у питање. Томе говори у прилог чињеница да се Србија у XXI веку нашла у ситуацији *без јасно дефинисаних граница*. Србија је данас своје државно питање везала за стратегију европских интеграција, а да није дала решење за проблеме који се тичу ње саме, што је основни предуслов вођења озбиљних преговора са ЕУ.

Ђуро Бодрожич указује на то како се процес глобализације спроводи под окриљем утилитаристичког морала и добро знане старе политике *завади на владај*, што је све наишло на једно плодно тле међу словенским народима због њихове склоности ка поделама. Што се тиче ситуације у Србији, Бодрожичев став можда најбоље илуструје тврдња да српске политике и државе данас заправо и нема, јер се суштина политичке егзистенције неког народа састоји у томе да он *сам доноси одлуке без наметања са стране*.

1) Приказ зборника *Србија – политички и институционални изазови*, Институт за политичке студије, Београд, 2008.

Владан Станковић говори о томе како Србију у раздобљу 2001-2008. године карактеришу неуобичајено велики број парламентарних и владајућих странака и проблем корупције, који је свакако један од кључних економских и друштвених проблема. Да се наша земља налази у једном аномичном стању говори у прилог и то што је Република Србија у раздобљу од октобра 2000. до јуна 2006. године променила три модела државно-правног устројства. Поред свега овога, В. Станковић говори и о проблему тајкунизације, проблему који је довео до измењеног режима власничке структуре, не зарад бољег пословања предузећа, већ да би се она могла по што повољнијим условима откупити. Према Станковићу главне мере побољшања ситуације у Србији су убрзана модернизација пољопривреде, развој индустрије, јачање поверења у државну управу, демократизација политичког живота, реформа образовног и научног система...

Момчило Суботић разматра *геополитичку стварност Србије*, за коју каже да не представља одраз историјски, правно и политички утемељене тежње српског народа да живи у једној држави, што је довело до редуковања и фрагментације српског историјског и етничког простора (уништење Републике Српске Крајине; ревизија Дејтонског споразума са циљем укидања Републике Српске и њеног утапања у Босну и Херцеговину; независност Црне Горе; отимање Косова и Метохије; давање државних атрибута Војводини).

Драган Марковић сматра да се демократизација власти и управљања у Србији може остварити само кроз трансформацију представничке демократије у непосредну демократију и аутократског одлучивања у демократско одлучивање путем референдума и других облика личног изјашњавања грађана.

Дијана Вукомановић се бави анализом дефиниција и концепата Србије као *(не)довршене државе* у програмима шест релевантних партија у Србији (СПС, СПО, ДС, ДСС, СРС, Г17 Плус), код којих се може уочити консензус око успоставе Србије као правне државе утемељене на начелима владавине права. Међутим, либерални и илиберални модуси интерпретације дефиниције државе Србије су још увек у стању међусобног превирања – *сам концепт државности у Србији остаје нерешен*.

Милан Јовановић разматрајући парламентарне изборе 2008. године каже да су се они одликовали жестоком борбом, прљавим кампањама, превагом “европских вредности” у опредељивању би-

рача, прегруписавањем на партијској сцени по оси левица-десница и неочекиваним партијским коалицијама. Као резултат свега овога имали смо нешто мању излазност грађана у односу на председничке изборе и ситуацију у којој се једино путем коалиција може остварити парламентарна већина, што се и десило стварањем неочекиваног постизборног савеза социјалиста и демократа.

Зоран Милошевић анализира Нацрт статута АП Војводине, који је требао да буде усвојен 14. октобра 2008. године, и сматра да је он смишљен у циљу даљег распарчавања Србије као државе.

Петар Милосављевић разматра идентитет и преименовање српског језика указујући на то да се српском језику десило нешто што се није десило ниједном другом европском језику, он је поред једног добио више назива: српски, хрватски, бошњачки, босански, црногорски, буњевачки.

Други део Зборника садржи 4 прилога у којима се аутори баве разматрањем дилема Србије на путу ка *евроинтеграцији*. Сви они указују на скупу цену коју наша земља може да плати приликом уласка у ЕУ.

Др Игор Јанев излаже садржај најновијег уставног права ЕУ садржаног у Уговору о Уставу за Европу. Он сматра да у Уставу ЕУ постоји демократски "дефицит" који је укоренен у системским одредбама. У политичком уређењу ЕУ се може уочити недовољно разграничење између основних грана власти и проблем демократичности одлучивања који се нарочито може приметити приликом пријема нових чланица и кандидата.

Дејана Вукчевић говори о значају политичког дијалога и о његовим потешкоћама између Србије и ЕУ. Први корак политичког дијалога учињен је септембра 2003. године када је усвојена декларација о политичком дијалогу између Србије и Црне Горе и ЕУ, чији је значај касније потврђен у Споразуму о стабилизацији и придруживању, који су Србија и ЕЗ потписали 29. априла 2008. године. Д. Вукчевић истиче члан 10 Споразума у коме су наведена четири циља политичког дијалога: унапређење потпуне интеграције Србије и њено постепено приближавање ЕУ; приближавање ставова између Србије и ЕУ о међународним питањима; унапређење регионалне сарадње и развој добросуседских односа; и унапређење заједничких ставова Србије и ЕУ о безбедности и стабилности у Европи. И док је први мање-више остварљив, што се тиче другог,

трећег и четвртог циља као *камен спотицања* појављује се питање Косова и Метохије.

Зоран Петровић Пироћанац бавећи се српском политиком и Србијом као државом каже да је српска дипломатија по питању Косова оманула и да не представља ништа више до *дизања дречке*. За Србију каже да се налази *између задругарског политичког фенотипа и либералног цинизма* и да је потребно учинити један заокрет ка *алтердемократији* и успоставити *свеукупно социјалну равнотежу* како би се она извукла из *економски запостављене зоне Европе*.

Милош Кнежевић сматра да се Србија налази у *закасленој евроинтеграцији* и упозорава на то да се у ЕУ укључују само *читаве државе а не њихови делови*. Он сматра да се Србија нашла пред одлуком *Косово или ЕУ*. Ова два иначе спојена питања су раздвојена зарад манипулације, када је проблем велики и нерешив примењује се процедура његовог разлагања уз спречавање његовог сагледавања у целини. Што се тиче става ЕУ према Србији и Косову М. Кнежевић каже да је на делу *опсена прикривања територијалне крађе*.

Трећи део Зборника садржи 5 прилога у којима се аутори баве питањима безбедности, корупције и промовисања Србије као правне државе.

Радослав Гађиновић се бави питањем *безбедносне функције државе* и указује на њену нераскидиву везу са политичком организацијом друштва и зависност од релација које се успостављају између безбедности и политике. Она се своди на посредовање између политичког система и његовог друштвеног окружења (чији је циљ да одлуке добију димензију обавезности). Она је, међутим, уједно и ослонац политичког система, јер обезбеђује заштиту његових институција и њихово неометано функционисање. Р. Гађиновић сматра да се максимална безбедност и апсолутна слобода не могу остварити ни у једном друштву, али да се томе у будућности ипак мора тежити.

Др Миле Ракић говори о различитим аспектима медијског извештавања и презентације тероризма, а то су: представљање тероризма као борбе за слободу; представљање тероризма као бруталног акта; и представљање и извештавање о тероризму у циљу манипулације. У последњем случају јако је тешко открити овакав начин извештавања јер се најчешће ради о прикривеним намерама

у циљу изазивања унутрашње дестабилизације у одређеној држави. Он углавном представља увертиру за друге војне акције.

Миодраг Радивојевић кроз анализу корупцијских прилика крајем XIX века долази и до утицаја обрасца корупцијског понашања на појаву корупције у данашњој Србији. У политичкој пракси забележена је политичка корупција и трговина посланичким мандатима, мале странке у условима фрагментисаног политичког система ради формирања парламентарних већина уценама добијају важне ресурсе и управљање јавним предузећима. Као посебан проблем јавља се и немогућност ефикасне контроле финансирања политичких странака.

Драган Јовашевић сматра да се међу кривичним делима која угрожавају институције правне државе и владавине права у Србији посебно издвајају кривична дела корупције која представљају само различите облике и видове испољавања злоупотребе службеног положаја.

Ненад Перић указује на значај политичког лика државе у међународним односима и на потребу брендирања Србије. Он говори о томе како до сада није рађен интегрисани маркетиншки процес брендирања-профилисања имица Србије, који би у случају да се ради одговорно, квалитетно и са визијом довео до позитивних резултата на различитим нивоима државе.

*

* *

Србија се на почетку XXI века нашла пред бројним *политичким* и *институционалним изазовима*. У том смислу овај Зборник радова добија на значају јер у њему аутори дају једну свеобухватну анализу политичког и друштвеног живота у Србији. Не може се, међутим, отети утиску да овакви напори представљају само мали корак у откривању и решавању проблема који уздрмавају темеље на којима стоји Србија. Потребно је наставити са оваквим *научним анализама* и *изналажењима решења за проблеме* у нади да ће овакав начин, ипак, преовладати доношење одлука на основу *политичких* и *личних интереса*.

